

13.11.23   Клас: 6-А (2гр.), 6-Б (1гр.)

Укр.мова   Вч.: Харенко Ю.А.

Рід іменників. Іменники спільного роду

Мета: повторити й поглибити знання учнів про іменник як частину мови, сприяти зміцненню навичок визначення роду іменників, сформулювати поняття про іменники спільного роду; розвивати вміння знаходити іменники чоловічого, жіночого, середнього, спільного роду у висловлюванні, визначати їх роль у реченні; виховувати любов до рідної мови

Рід – це граматична категорія іменника, яка виражається в трьох значеннях: чоловічого, жіночого і середнього роду.

До прикладу:

- Дуб, басейн, телевізор – *чоловічого роду*;
- Пісня, мама, Олеся – *жіночого роду*;
- Сонце, поле, море – *середнього*.

Лише **множинні іменники ознаки роду не мають** (*штани, окуляри, парфуми*), оскільки рід встановлюється за формою однини.

Чоловічий цей, він, мій	Жіночий ця, вона, моя	Середній це, воно, моє	Спільний
кінь	земля	теля	невдаха
сніг	весна	селище	рівня
Ілля	душа	вікно	голова
край	мати	лоша	сирота
Максим	піч	курча	ледащо
батько	ніч	щеня	нездара
скульптор	Оленка	поле	недотепа

Запам'ятайте!

Жіночий рід

путь	емаль
криза	мігрень
президія	папороть
філія	розкіш
ваніль	сутінь
гуаш	фланель
вуаль	шинель
магістраль	

Чоловічий рід

біль	нежить
собака	перекис
Сибір	поступ
степ	пропис
дріб	полин
насип	продаж
висип	рояль
кір	тунель
корч	тюль
накип	шампунь

Деякі іменники (переважно на позначення істот) можуть мати значення спільного роду:

а) чол. та жін. (він/вона): писака, читака, задавака, Франко, Шура;

б) чол. та сер. (він/воно): густий бацище – густе бацище;

в) жін. та сер. (вона/воно): огрядна бацище – огрядне бацище.

Значення спільного чоловічого та жіночого роду характерно для іменників, що є назвами:

- **професій:** листоноша, математик, лікар;
- **просто людей:** сирота, каліка;
- **людей з певними, як правило, негативними рисами:** роззява, нероба, нехлюя, п'яниця, лівша;
- **чоловічих і жіночих прізвищ на –енко (ко), -а(я) та приголосний:** Шевченко, Франко, Зозуля, Кривда, Левчук.

Для іменників із суфіксом **-ище-** що виражає значення згрубілості характерно значення чоловічого й жіночого або чоловічого й середнього родів.

До прикладу: вітри**ище**, дуби**ище**, кулачи**ище**, баби**ище**, ножи**ище**, верби**ище**

*Вправа 1. Замініть подані вирази одним словом
– іменником спільного роду.*

Людина, що пише лівою рукою –

Людина, що багато теревенить –

Той, що плаче без причини –

Неуважна людина –

Службовець пошти, який розносить кореспонденцію
адресатам –

Людина, в якій не має батьків –

Роботяща, працьовита людина –

Довідка: лівша, базіка, плаксі́й, роззява, листоноша,
сирота, роботяга.

Вправа 2.

Гра «Коректор»

Широка степ, нестерпна біль,
оптова продаж, далека путь,
надокучлива нежить, нова тюль,
чорна рояль, нова шампунь,
високий папороть, нестерпний
мігрень

Розподільна робота

Запишіть слова у дві колонки

1) чоловічого роду

2) жіночого роду

**Путь, біль, магістраль, Сибір, полин,
степ, дріб, рояль, тюль, шинель,
собака, невістка, сирота, жайворонок,
голова, академік**

*Випишіть тільки ті іменники, які
не мають роду*

Ножиці, вівця, біль, дрова, степ,
двері, Карпати, море, шампунь,
дріб, заздрощі, доля, лінощі, поле,
челюсті, нероба, котище, сани,
продаж, кури, злакові, Черкаси,
Альпи, окуляри

Домашнє завдання:

Опрацювати п. 40-41,
Виконати вправу 206
(письмово).